

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษากระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดเขาวง
อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ผู้วิจัย : Phra Somboun Chankongmee

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: อาจารย์ พระมหาสุทิตย์ อาภากร, ดร., ปธ.๗, รบ, พช.ม., พธ.ด

: ผศ.ดร.โกนิญฐ์ ศรีทอง ปธ. ๗, พธ.บ., M.A., Ph.D. (Sociology)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพระพุทธศาสนา และนิเวศวิทยา ๒) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดเขาวงในฐานะวัดต้นแบบของการจัดการสิ่งแวดล้อม ๓) เพื่อศึกษาเกณฑ์ชี้วัดและผลลัพธ์ของการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informant) จำนวน ๑๓ รูป/คน ได้แก่ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส พระสงฆ์ และคณะกรรมการที่ทำงานอยู่ในวัดเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ผลการวิจัยพบว่า

๑) แนวคิดและกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมตามแนวพระพุทธศาสนานั้นเป็นกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมที่อาศัยหลักธรรม และหลักวินัยมาเป็นแนวทางในการจัดการเพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งต่อธรรมชาติ และชีวิต โดยหลักพุทธธรรมที่นำมาประกอบด้วย หลักไตรสิกขา หลักไตรลักษณ์ และหลักสันโดษ เป็นต้น ส่วนหลักพระวินัยที่นำมาประยุกต์ใช้นั้นประกอบด้วย หลักกุตคามสิกขา สิกขาบทเกี่ยวกับการตัดต้นไม้ เป็นต้น สำหรับแนวคิดการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักนิเวศวิทยาพบว่า เป็นการศึกษาที่วัดด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่มีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม การจัดการในวิถีธรรมชาติเพื่อให้เกิดความสมดุลของธรรมชาติและสรรพสิ่ง

๒) การศึกษากระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดเขาวง พบว่า เป็นกระบวนการจัดการที่เป็นขั้นตอน โดยมีการนำหลักพุทธธรรม เช่น หลักสัปปายะ ๗ หลักไตรสิกขา ผสมผสานกับแนวคิดด้านนิเวศวิทยา และแนวคิด ๕ ส มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนรู้เชิงพุทธ เน้นความสะอาด ร่มรื่น สะดวกสบาย และให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับเรียนรู้ ซึ่งมีการวางแผน การวิเคราะห์ปัญหา การสร้างการเรียนรู้ การเสริมสร้างพลังทางสังคม โดยทางวัดมองว่า การเรียนรู้ที่ดีเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่สวยงามและมีการส่งเสริมการดำเนินการใน ๓ ลักษณะ คือ การจัดการ

ด้านสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม การดำเนินการกิจกรรมเชิงพุทธให้เกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจ และการดำเนินการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การเข้าถึงพุทธธรรม เช่น สัมปฐริสธรรม อิทธิบาท ๔ และ พรหมวิหาร ๔ เป็นต้น โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ จิตอาสา วิถีพุทธ การฝึกสมาธิ และการดูแลสุขภาพ การรักษาความสะอาดและมีวินัยในตัวเองมาเป็นเครื่องมือให้เกิดการพัฒนา สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีประชาชนในพื้นที่นั้น ได้รับความร่วมมือจากคณะสงฆ์จังหวัดสระบุรี องค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง กลุ่มลูกศิษย์ สื่อมวลชน ประชาชน และวัดสระเกศ เป็นต้น

๓) การศึกษาเกณฑ์ชีวิต และผลลัพธ์ของการจัดการสิ่งแวดล้อมของวัดเขาวง พบว่า ทางวัดได้มีเกณฑ์ชีวิตด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และการเรียนรู้เชิงพุทธควบคู่กัน เริ่มตั้งแต่เกณฑ์ชีวิตด้านกายภาพ เน้นให้เป็นวัดมีความสะอาด ร่มรื่น เป็นพื้นที่สัปปายะ ด้านการบริหารจัดการ มีการวางแผน มีการจัดการมีการวางระบบที่ดี เหมาะแก่การเรียนรู้ ด้านสุขภาวะจิต มีการวางระบบที่ดี พัฒนามาจากภายในจิต มีสุขภาพดี มีความสุขทางกายและทางจิตใจ และเกณฑ์ด้านปัญญา คือการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ มีความคิดที่สร้างสรรค์บนสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ซึ่งผลจากการดำเนินการทำให้วัดเขาวงได้รับรางวัลวัดต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อม รางวัลเสมอธรรมจักร เป็นต้น

Thesis Title : A Study of the Process of Environmental Management of
Wat KhaoWong, Phra Phutthabat District, Saraburi Province

Researcher : Phra Somboun Chankongmee

Degree : Master Of Arts (Social Development)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Suthit Aphakaro, Dr., Pali VII, B.A., M.A., Ph.D.

: Asst. Prof. Dr. Konit Srithong, Pali VII, B.A., M.A., Ph.D. (Sociology)

Date of Graduation : 17 March 2015

ABSTRACT

The study research has provided into three majority objectives: 1) to study the process of the environmental management according to the way of Buddhism and ecology 2) to study the process of the environmental management of Wat Khaowong as a model of environmental management, and 3) to study criteria measures and results of the environmental management of Wat khaowong, Phraphutthabat District, Saraburi province. This research was used a qualitative research method which researcher used the approach to interview, group conversation, and observation at whom offers the key-informant around 13 people such as; abbot, vice-abbot, monks and monastic committees which works at Wat khaowong, Phraphutthabat District, Saraburi province.

The study research has found that:

1) On the concept and process of the environmental management according to the way of Buddhism is the process of the environmental management by using Dhamma (Principles) and Viniya (Disciplines), which brings the procedure in management for both balancing nature and life. Based on Dhamma in using component study research are; sik-kāa (the three studies; morality, concentration and wisdom), Trailak (the three characteristics of existence, impermanence, incompleteness and non-self), and principle of solitude. For disciplines of Viniya that have applied with virtue and principle relates to cutting tree. And in other concepts in the environmental management in a way of ecology were found that; to study in the relevant between relationships of living things with the environmental management in the way of nature, which balance of nature and creatures.

2) To study the process of the environmental management in Wat Khaowong were found that: the process management was procedure by step from using the Buddhist terms such as Suppaya 7, sik-kāa with combine of the concept of ecology and 5s, apply to fit in the way of Buddhist terms that emphasize in cleanness, sylvan, comfort and be the facilitated place for earning. Which they have laid the way of plan, analysis problem, creating of learning, and encourage the social power. By looking visible of temple that master of learning from the graceful environment and promotion three types are; to manage the environmental appropriation, to operate Buddhist activity for understanding of learning and to operate the conserved environment in deeply understanding of the Buddhist terms such as Suppurisadhamma, path of accomplishment 4, and four sublime states of mind etc. with use the process learning of the voluntary mind, Buddhist way, meditation practice and self-health care. To keep cleanness and cultivate the Viniya in oneself is a tool of development for promoting the participant in associate with people that area, participated from Sangha in Saraburi province, Provincial Administrative Organization (PAO) in Khaowong, pupils, mass media, people and Wat Saket etc.

3) To study the criteria measures and results for the environmental management of Wat Khaowong were found that, they have criteria measure in how to manage the environment and evolving learning the term of Buddhist, beginning set up the criteria measure by the physical therapy to emphasis temple cleaning, sylvan, be Supaya in management area, set plans, great management system, fit for the mental mind of learning, great systems, developing from mental mind, good health from physical and mental happiness. Criteria problem is to promote the new learning, creative thinking on the graceful environment. Therefore, the resulted operations were made Wat Khaowong receive the best model of the environmental management and royal Dharmacakra awards.